

Asia: VN/6909/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne ammatillisen osaamisen parantamiseen myönnettävän palkkatuen keston muuttamisesta harkinnanvaraiseksi ja keston jatkamisen edellytyksistä (88 §:n 1 momentin 1 kohta ja 89 §:n 1 momentti)

Näkövammaisten liiton mielestä ammatillisen osaamisen parantamiseen myönnettävän palkkatuen keston muuttaminen harkinnanvaraiseksi vaikuttaa vammaisten työttömien tilanteissa sekä myönteisesti että kielteisesti. Mahdollisuus jatkaa palkkatukea silloin, kun työnantaja palkkaa henkilön vakituisen työsuhteeseen, voi tukea pysyvämpää työllistymistä. Toisaalta vaatimus toistaiseksi voimassa olevasta työsuhteesta voi estää tuen jatkamisen erityisesti nuorilla, määräaikaissä työsuhteissa työskentelevillä esimerkiksi hankkeissa sekä aloilla, joilla vakituisia työsuhteita on vähän. Työvoimaviranomaisella tulisi olla mahdollisuus jatkaa palkkatukea myös määräaikaissä työsuhteissa. Näin ainakin alentuneesti työkykyisten osalta samaan tapaan poikkeuksena kuin on säädetty palkkatuen kestoista alentuneesti työkykyisen palkkaamisessa.

Harkintavallan lisäämisessä on yhdenvertaisuusriskejä. Kun palkkatuen kesto ei enää perustu selkeisiin sääntöihin, voivat alueelliset erot ja erilaiset viranomaiskäytännöt lisääntyä. Tämä heikentää työttömien henkilöiden mahdollisuuksia ennakoida omissa tilanteissaan ja voi kasvattaa välillisen syrjinnän riskiä. YK:n vammaissopimuksen (CRPD) mukaisesti sääntelyn tulisi olla läpinäkyvää, yhdenvertaista ja oikeusturvan kannalta ennakoitavaa. Näkövammaisten liitto edellyttää, että uudistuksen yhdenvertaisuusvaikutuksia seurataan.

a. Työttömyyden pitkittymisen todennäköisyyden arvioimisesta luopuminen (nykyisessä 82 §:n 2 momentissa: "Jos tuella palkattava on ollut työttömänä välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä yhtäjaksoisesti alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että henkilön työttömyys ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta.")

Työttömyyden pitkittymisen arvioinnista luopuminen on vammaisten työttömien kannalta pääosin myönteinen muutos. Vammaisten henkilöiden työllistymisen esteet eivät näy pelkästään työttömyyden kestossa, vaan ne liittyvät usein esimerkiksi työnantajien asenteisiin, työpaikkojen

esteellisyyteen ja digitaalisiin saavutettavuusongelmiin sekä tuen ja kohtuullisten mukautusten puutteeseen. Esitetty muutos voi helpottaa palkkatuen saamista ja mahdollistaa tuen kohdentamisen paremmin yksilöllisten tarpeiden perusteella. Vammaisten henkilöiden heikompi työmarkkina-asema ja yksilölliset tarpeet tulee tunnistaa selkeästi tuen myöntämisperusteissa.

b. nykyinen ryhmä "ei ole ollut ansiotyössä kuuden edellisen kuukauden aikana" muutettaisiin muotoon "ei ole ollut vakinaisessa ansiotyössä kuuden edellisen kuukauden aikana" (82 §:n 1 momentin 5 kohta).

Ehdotus on myönteinen.

c. muun samoihin palkkakustannuksiin myönnetyn tuen huomioiminen (84 §:n 1 mom. 6 kohta)

Näkövammaisten liiton mielestä muun samoihin palkkakustannuksiin myönnetyn tuen huomioiminen vaikeuttaa vammaisten nuorten siirtymistä esim. 1.7.2026 voimaan tulleen työttömän nuoren työllistämiseen myönnetyn avustuksen saamisen jälkeen palkkatuettuun työhön. Jos palkkatukea ei voida myöntää aiemman tuen jälkeen, työnantajan mahdollisuudet jatkaa työsuhdetta heikkenevät, vaikka nuorella olisi hyvät mahdollisuudet työn tekemiseen ja osaamisen kehittämiseen edelleen. Vammaisten henkilöiden heikompi työmarkkina-asema ja työllistymisen rakenteelliset esteet tulee tunnistaa paremmin, ja harkintaa muiden tukien huomioimisessa tulee käyttää vammaisten työttömien, erityisesti vammaisten nuorten kohdalla.

3. Lausuntonne säädösteknisistä muutoksista

-

4. Lausuntonne vaikutusten arvioinnista

Näkövammaisten liitto toteaa, että esityksessä esitetyissä vaikutusarvioinneissa ei ole arvioitu vaikutuksia vammaisten ihmisten oikeuksiin. Vammaisvaikutusten arviointi tulee tehdä asianmukaisesti ja laajasti sekä tarkastellen muun muassa yhdenvertaisuuslakia, YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta ja perustuslakia.

Luonnoksessa käytetään useassa kohdassa käsitettä "positiivinen erityiskohtelu". Koska käsitteellä on yhdenvertaisuuslainsäädännössä vakiintunut sisältö, olisi perusteltua arvioida, onko kyseessä tosiasiallisesti yhdenvertaisuuslain tarkoittama positiivinen erityiskohtelu vai pikemminkin työvoimapolitiittinen tukitoimenpiteiden kohdentaminen pitkään työttömänä olleisiin henkilöihin. Termin käyttöä olisi syytä täsmentää tai perustella esityksessä tarkemmin.

5. Lausuntonne starttirahaa koskevasta ehdotuksesta

Ehdotus on myönteinen, sillä tulojen ansaintaperusteinen sääntely selkeyttää starttirahan saajan mahdollisuutta arvioida muiden tulojen vaikutusta. Muut tulot eivät automaattisesti estä starttirahan saamista, vaan ne kohdistetaan sille ajalle, jolloin ne on ansaittu. Tämä voi helpottaa erityisesti työn ja yrittäjyyden yhdistämistä sekä vammaisten henkilöiden siirtymistä yrittäjiksi asteittain.

6. Muu lausuttava

Näkövammaisten liiton mielestä esitetyillä lakimuutoksilla, kuten palkkatuen joustavuuden lisääntyminen, pidempi mahdollinen kesto ja työttömyyden pitkittymisen arvioinnista luopuminen, voi olla vammaisten työttömien kannalta myönteisiä vaikutuksia. Toisaalta viranomaisen harkintavallan kasvu, mahdolliset alueelliset erot ja vakituisen työsuhteen vaatimus voivat heikentää yhdenvertaisuutta. Keskeinen ongelma edelleenkin on se, että palkkatukea käytetään vammaisten työnhakijoiden työllistymisen tukemiseksi monilla työllisyysalueilla hyvin vähän, jos ollenkaan. Esitettyjen muutosten vaikutukset riippuvat pitkälti siitä, kuinka yhdenvertaisesti eri työllisyysalueilla palkkatukea käytännössä käytetään edistämään heikommassa työmarkkina-asemassa olevien vammaisten henkilöiden työllistymistä.

Tammi Taru
Näkövammaisten liitto ry